



Bavariae Sanctae Volvmen ...

Rader, Matthäus

Monachii, M.DC.XXIV.

B. Marianvs Scotvs Sev Hibernvs E S. Benedicti Contvbernio Ratisponæ Ad
Consecratvm Petrvm Extra Pomerivm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79699](#)

B. MARIANVS

SCOTVS SEV HIBERNVS E S. BENEDICTI CON-
TVBERNIO RATISPOÑÆ AD CONSECRÄ-
TVM PETRVM EXTRA PO-
MERIVM.

Hic mihi, Lector, primum omnium ab errore deducen-
dus es, in quem complures, ducibus ferè Auentino &
Eisengreinio deflexere, cum hunc Marianum Hiber-
num cum altero cognomine nobili chronographo
confudere, decepti pluribus causis; quod & eodem
seculo ijsdémque annis & Cæsaribus vterque vixerit, & vterque scri-
pserit, & vterque sanctitatis famâ floruerit, quodque vtrique ea-
dem patria, idem nomen fuerit. & quis non vnum, rem leuius in-
spiciendo, fuisse jurarit? cum etiam mors vtriusq; pñne in eundem
annum concurrerit, quando chronographus anno ^{c. 10.} LXXXVI.
alter hic noster biennio post alterum sit insecurus. Cæterum duos
planè diuersos fuisse primum ex Chronographo constat, qui de se-
ipso anno ^{c. 10.} LVII. tradit se Calendis Augusti Coloniæ in mona-
chum attonsum fuisse: atqui noster Coloniæ nunquam vidit, vt
ex infrascriptis eius actis demonstrabitur. Idem Chronographus
anno ^{c. 10.} LVIII. ut ipse de seipso testatur, Fuldam venit, ibique de-
cem annos latebra inclusus posuit; noster hic Marianus ad illas par-
tes nunquam aspirauit. Chronographus demum Moguntiam
contendit, atque rursus ^{xix.} annos ab omnium hominum socie-
tate exclusus, solus & clausus usquead obitum durauit, vt in appen-
dice ad Marianum anno ^{c. 10.} LXXXVI. consignatum est. Noster
Ratisponæ apud S. Petrum Consecratum ad vrbem conditus ma-
gnis fulsit miraculis. Ille diuinæ & naturalis sapientiæ antistes &
interpres, matheseos etiam gnarus, omnis antiquitatis peritus, hi-
storiographus fuit, multa volumina suopte ingenio composuit e-
didiisque, ex quibus chronicon opus hodieque in manibus est. No-
ster homo quam sanctus, tam simplex fuit, nihil è suo ingenio de-
promisit, nisi quas è SS. quibusdam Patribus symbolas ad psalmos
collegit, librius duntaxat aliena volumina & sacra potissimum
transcripsit. Plura, si tamen opus pluribus, discrimina in ipsius nar-
rationis

T

rationis

^{c. 10. LXXXIX.}
vel sub hoc tempore.

rationis decursu apparebunt. Marianus ergo domo Scotus sive Hibernus, nam vetus Scotia eadem est cum Hibernia, quod omnes geographi docent, quæ per se insulam efficit, altera autem est Britanniae insulæ quidam angulus de qua hic non agimus. Hibernia autem duplex jam olim nomen tulit, ut hibernia & Scotia dicuntur. Ex qua cum Ioanne Candido, alijsq; eiusdem instituti sodalibus profectus, Reginoburgum sub annum Christi c. 10. LXXVIII. venit, ibique cum suis comitibus à veneranda sacrarum virginum anti-stita primùm Villa, dein Hemma apud superius cœnobium Virginum Ratisponę receptus est, oraculóq; monitus ab eo loco quoad vixit discessit nunquam. Quis porro vir fuerit Marianus, quomo-do otium occuparit, quid egerit, vixerit, gesserit, ex antiquis placet chartis & monumentis, paucis vel emendatis, vel detractis, qua temporum rationem perturbant, referre.

*Principum binicum,
sed non desideratur
nisi fortasse una vox
Circa.*

(Circa) tempora p̄ij Imperatoris Henrici (quartum intelligit, non semper pium) Maioris, de finibus Hibernie, fraternitatis dictæ quidam vir sanctus simplex, nomine Marianus decoro vultu, crine nitenti, & ultra communem hominum valentiam forma erat speciosus, diuinis ac humanis literis, talique eloquentia erat prædictus, ut spiritum Sanctum per inhabitantem gratiam in eo esse nemo eum videns dubitaret. Duosque comites sibi per omnia similes viros sanctos Ioannem & Candidum secum habens Ratisponam prospere itinere venerunt, ibidemque opitulante diuina misericordia tanquam veri Christi peregrini à veneranda matre peregrinorum abbatissa Hemma nomine, filialiter sunt recepti. Sed cum postea ibidem ultimum diem expectare decreuerant, tantam scribendi gratiam B. Mariano diuina prouidentia contulit, quod multa ac prolixa volumina tum in superiori quam in inferiori monasterio ad honores reverentiamque primæ & summe Virginis & sanctorum Virginem ibidem commorantium rogatu & intuitu æterna retributionis veloci calamo prescripsit. Nam ut veraciter dicam sine omni fuso verum, inter omnia gesta quæ diuina misericordia per eundem virum operari dignata est, illud magis laude & admiratione dignum judico, & admirans admiror, quo iste homo sanctus, vetus ac nouum testamentum cum commentarijs & expositorij suis codicibus corundem librorum, nec semel nec bis, sed sæpen numero æterna promercede in tenui habuit & subtili viciu, tunc proprijs fratribus cum in superiori, tum in inferiori monasterio, qui pergamenam parabant ad intus, propria manu prescripsit. Eodem quoque tempore multos libellos multaque manualia psalteria viduis indigenibus, & clericis pauperibus eiusdem ciuitatis pro remedio animæ sua sine cura pro mercede idem scriptitauerat.

Præterea alio modo propalatur Dei misericordia, quia multæ congregations monasticæ ordinis, quæ fide & charitate ac imitatione B. Mariani sunt derivatae

te de finibus antelatae Hiberniae, VVauuariam & Franconiam peregrinando habitantes ex maiori parte scriptis B. Marianii fulciuntur. Aliud in eodem sancto patre commendans commendō, quod ultra modernorum hominum tempora prout mihi post Isaac, qui centum & viginti annis vixerat, eius contemporaneus, & qui sua subditione & obedientia degebat, non sine lachrymis mihi sape resebat. Quia sicut S. Moyses mitissimus hominum, qui terram inhabitauerant, eadem per omnia simillimus erat S. Marianus. Deinde quod attinet dicere, quot hominum species, quot varijs languoribus oppressos, & praeципue febribus anduis a veris relationibus propriisque oculis ad sepulchrum eius sanctitate restitutos viderim? juxta cuius sepulchrum cum quodam die verba jocosa, plus inepta letitia quam religioni attinentia inter se fratres alternarent, odor suauissimus, quasi de floribus paradiſi de sepulchro exhalans, nares & aures loquentum inutilia perflauit, eo quod solūmodo seria & edificatoria verba resonantia diuinā laudes ibidem iterari deberent. Eiusdem temporibus in inferiori monasterio ad revelationem & honorem huius virifelicitis quoddam miraculum dignissimum accidit. Nam quadam nocte, cum idem ipse vir B. Marianus quoddam nescio quale diuinum volumen in inferiori monasterio cum luminibus sicut erat solitus, scriberet, contigit negligente custode eiusdem Ecclesie, lumina sibi non præbente; ipse tamen sine omni luce materiali scribere non habuit. Quoniam diuina misericordia tres digitos manus sinistram ad instar trium lampadum accenso habebat, & ipse incepit opus vitali lumine cœlesti, incessanter peragebat. Cumque Ecclesia eiusdem sacrista ad mentem reuocaret, quod luminaria sancto virō demore non detulisset, surgens de lecto assumentis sibi alias virginēs ad cellulam viri Dei accedentes per rimas ostioli cellulæ in qua B. Marianus sedebat, digitos eiusdem ardore, candelamque tandem cœlesti luce quasi radis meridiani solis lucere respiciunt. Quo miraculo Virgines perterritæ ac tali prodigio tremefactæ domine abbatissæ ac ceteris virginibus sacris rem ordine pandunt, ac res talis tamquam miranda clero ac populo Ratisponensi mirifice prædicatur ac circumstantibus eiusdem urbis fidelibus, varijs præconibus tanquam latissimus rumor pafsim enunciatur.

Hæc ex chartis Reginoburgensibus; in quibus præterij, quod de Othono Babenbergensi pontifice traditur, Marianū priusquam Boiarium attingeret, venisse Babenbergam ad S. Othonem Episcopum cum Otho anno c. 10. c. 11. creatus fuerit antistes Babenbergensis duos & triginta annos demum post Mariani aduentum. Scriptori inde erroris nebula offusa, quod eodem tempore quo Marianus Reginoburgum accessit, Otho Babenbergensis olim Canonicus Episcopum Ratisponæ egerit. Auctor, cum Othonis nomen haberet, & Babenbergensis; disiuncta conjunxit, & ex Canonico Babenbergensi & Othone episcopo fecit Othonem episco-

Membrana Baben-
berg. in Catal. Ep. sc.
p. 32.

pum Babenbergensem. ac si dicas S. Bernardus fuit Castellionensis idemque abbas; fuit ergo Castellionensis abbas. Tempora porro Othonis Reginoburgensis pontificis cum annis Mariani quibus Reginoburgum venit, ibidemque versatus est, ad punctum conueniunt. Creatus est Otho antistes Ratisponensis anno c 10. lx, extictus anno c 10. lxxxix. Marianus anno c 10. lxx. Ratisponam delatus anno c 10. lxxxviii, diem clausit extremum. De aduentu Mariani cum socijs, & VVilla virginum maxima, & Othonem Ratisponensi pontifice mentio sit in tabulis Henrici II. Imperatoris, quem quattuor dicunt: quas hic lucis aperiendae causa subiicio.

Bund. p. 267.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Henricus diuina fauente clementia tertius Romanorum Imperator Augustus, omnibus Christi fidelibus, tam futuris quam presentibus notificamus ac manenti memoria committimus, qualiter tempore Ottonis Ratisponensis civitatis Episcopi quidam Scotigena pro cruciando corpore, saluandaq; anima, patria suâ exulauerant, ac diu orationum loca visitantes Ratisponam tandem venerant, qui dum licentia predicti Episcopi assensuque dominae abbatisse VVille, quem apud S. Mariam in monasterio superiori praeerat, Ecclesiam in VVihen S. Petri vulgo dictam, ad idem superius monasterium attulatam, ministerio orationis prouidendam susciperent, mox officinas claustris adiutorio bonorum edificant, monachorumq; vitam inibi celebrant, & ab eleemosynis fidelium tantum ibi videntur, tandem pro Dei misericordia concessum est, eis aliquantulum justitiae & utilitatis ad eandem Ecclesiam pertinens; deinde ad me Henricum De gratia tertium Romanorum Imperatorem venient, & mundiburdum defensionis meæ expetunt. Ego vero petitionibus eorum facile acquiescens in mundiburdum defensionis eos suscepit, & talen liberatem a predicto Episcopo Ottone & abbatisse Hazoga, quem locum S. Marie in superiori monasterio regebat, eis acquisiui, ut nulla persona maior vel minor in eos aut in bona eorum qualiacunque dominationem habeant, praeter me & successores meos, reges vel Imperatores, sed securi maneant absque omni electione vel perturbatione orantes profè & pro salute totius Ecclesie. Locus tamen subiectus si superiori monasterio, cui attulatus est potius ad defensionem, quam ad destructionem. Si quis autem huic testimonio libertatis contradixerit, sen eos Monachos peregrinos in aliquo molestauerit 300. libras fisco nostro persoluere constiuit. Et ut hæc auctoritas libertatis firma permaneat, hanc chartam inde conscribi & sigilli mei impressione iussi signiri. Datum est Calend. Febr. anno dominica incarnat. c 10. lxxxix. indictione XII. anno vero ordinationis domini Henrici XXXVI. Imperij quidem anno V. actum Ratisponæ in Dei nomine feliciter, Amen.

Herma-

Hermannus Cancellarius recognoui.

Signum domini Henrici III. Romanorum Imperatoris Aug. &c.

In nomine sancte & indiuidue Trinitatis. Henricus diuina fauente clementia IV. Romanor. Imperator Augustus. Nouerit omnium sanctae Dei Ecclesiae fidelium nostrorumque vniuersitas, praesentium scilicet ac futurorum, quod pro remedio anima patris nostri Henrici tertij Imperatoris rogatu Scotigenarum, nec non ob interuentum principum nostrorum Alberti Moguntiensis Adelbaldis Magdaburgensis Archiepiscoporum, & Episcoporum videlicet Ottonis Babenbergensis, Vdalrici Constantiensis, Comitum quoque Hermanni marchionis, & aliorum nostrorum fidelium in nostrum mundiburdum suscepimus tutelamque Ecclesiam Ratisbone, que jacet ante portam occidentalem qua Roselint (alias Ruselin) porta dicitur, quam Otto Rittenburgensis urbis praefectus Ratisbone & alij quidam ex ciuibus eiusdem prænominatae ciuitatis videlicet Matho, Vdalrichus, Luduinus, Adelhardus & fratres eius Anebaß, Otto, Henricus, Heselinus & filius suus Ruobertus, Balduninus, Eggehardus, Luduinus, VVizeling, Lutbelbertus, Dietmarus, Engilcalcus, emerunt ab Adelhaide & filij eius Vdalrico & Adebuino & prædio illo quod Monebach nominatur, dotauimus, assensu quoque Hartuudi venerabilis Ratissponensis Episcopi, Friderici aduocati, Ottonis Comitis, Alberti Comitis, Henrici aduocati, Mathonis & aliorum prælatorum eiusdem loci donantes eam sancte Maria matri nostri domini & SS. Apostolis Dei, Petro & Iacobo sicut mos est sanctis traditis sine omnium contradictione, quantum in illorum honore Deo ad seruendum, Ecclesiam ibidem construerent, quod & ita factum esse ab omnibus cernitur, eos si quidem tenore, ut eadem Ecclesia in perpetuum libera permaneat, nec ab aliqua persona magna vel parua ibidem Deo famulantes grauentur, nec quicquam seruilij nisi soli Deo & sanctis eius alieniinde soluere cogantur. Si quis autem hanc libertatem infringere tentauerit XII. libræ auri posturus banno nostrui sobacebit, medietatem cameræ nostræ & medietatem supra dictæ Ecclesie. Quod ut verius credatur, & ab omnibus obseruetur impressione nostri sigilli iustissimus insigniri.

Signum domini Henrici IV. Rom. Imp. iniuncti.

Arnoldus vice Adalberti archiep. & archicancellar. recognoui.

Data VI. Kalend. April. indict. IV. anno dominice incarnationis millesimo centesimo undecimo: anno ordinationis domini Henrici Regis Rom. XI. regni autem eius VI. Imperij vero I. Actum est Goslarie in Christo feliciter, Amen.

Operæ erit & Auentinum audire, qui vtrumque Marianum, ut dixi, nominis similitudine ductus, confundit. *Avent. 2. 2.* Hac, inquit, tempestate D. Marianus Scotus, poeta & theologus insignis nullique suo seculo

T 3

secundus,

secundus, cum conphilosophis suis Ioanne & Candido, Clemente, Donato, Muri-
cherodacho, Magnaldo, atque Iacvo, qui centum vixit annos, in Germaniam
venit. Inde Reginoburgum hi concessere ab Hemma virginum maxima hospi-
tio in superiore monasterio excepti sunt. Villa eiusdem contubernij antistes
templum D. Petri extra urbem, quod VVieichs vocatur, consentiente Ottoni
Episcopo ipsis tradidit. Machtylda inferioris monasterij Zithum ac cerevisiam
tribuit, ipsi ope honorū domicilia sibi construunt: in diem viuunt, docendo &
interpretando sacras literas, scribendo, victum & magnam gloriam conquisiuer,
ob eāmque rem imperator eos immunitate donat n. tutelāmque recipit.

Pleraq; vera; sed hic noster Marianus nec theologus nec poëta inter celebres fuit, nec omnino sacrarum literarum interpres, nisi
quas vt dixi, symbolas ad psalmos collegit, de quibus Auentinus:
Extant Reginoburgij in inferiore monasterio diuini Davidishym-
ni, cum commentarijs in membranis scripti, opus Mariani: eius
præfationem, vt fides fiat, subtexo ad verbum; Anno Do-
minie incarnationis millesimo septuagesimo quarto, Hainrico juvene imperat.
Machtylda abbatissa sancte Marie & sancti Herhardi abbatiam regente, de-
cennoualis cycli X L anno, indictione XII. Marianus Scotus septime peregrina-
tionis suae anno collegit modicas istas vndas, de profundo sanctorum patrum pala-
gos scilicet Hieronymi, Augustini, Caesiodori, Arnobij, & de opusculis S Gregorij:
& profusa anima salute in bonorem Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, & eius
genitricis semperque Virginis Mariae & Herhardi Confessoris scripsit, & in unum
librum perstrinxit.

Aedes illa extra pomerium, quæ ab loco D. Petro Consecrato
nomen tulit, hodie nulla est, anno C I O. I O. I I. antistite Georgio
cum alijs nonnullis templis, prætextu belli funditus euersa, & in
ossarium hæreticorum demum conuersa. Atque ita cum ceno-
bio simul memoria B. Mariani pene tota deleta & abolita est,
quam iacturam hæreticis & eorum auctori Ache-
ronti de more in acceptis referi-
mus.



S. VVAL